

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 243/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetího (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 1608/4, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2Sa/17/2020-2016 z 29. septembra 2021 a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ssk/17/2022 z 27. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Zároveň navrhuje napadnutý rozsudok najvyššieho správneho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Sťažovateľ žiada tiež o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako poberateľ výsluhového dôchodku (vojak, pozn.) podal po dovŕšení dôchodkového veku žiadosť o priznanie starobného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). O tejto žiadosti rozhodla Sociálna poisťovňa, ústredie dvomi rozhodnutiami z 30. decembra 2019. Prvým rozhodnutím priznala sťažovateľovi starobný dôchodok v sume 368,20 eur mesačne s následnou valorizáciou od 1. januára 2020 na sumu 378,90 eur mesačne. Druhým rozhodnutím potvrdila, že nárok na zvýšenie sumy starobného dôchodku na sumu minimálneho dôchodku nevznikol.

3. Sťažovateľ podal proti obom rozhodnutiam odvolanie, o ktorom rozhodol generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne rozhodnutím z 10. júna 2020, ktorým odvolanie sťažovateľa zamietol v celom rozsahu a obe rozhodnutia napadnuté odvolaním potvrdil.

4. Sťažovateľ správnu žalobou podanou na krajskom súde žiadal preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o odvolaní. Krajský súd napadnutým rozsudkom sp. zn. 2Sa/17/2020 z 29. septembra 2021 zamietol správnu žalobu sťažovateľa ako nedôvodnú. Sťažovateľ v správnej žalobe namietal najmä to, že nebola zohľadnená doba jeho štúdia na vojenskom gymnáziu pri rozhodovaní o uplatnení nároku na starobný dôchodok vo veku 55 rokov a požadoval jej zohľadnenie ako zamestnania v I. alebo II. kategórii. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu sťažovateľ k svojej sťažnosti nepriložil, preto ústavný súd vychádzal z obsahu rozsudku najvyššieho súdu (bod 4), z ktorého vyplýva názor krajského súdu, že žiaci 1. a 2. ročníka vojenských stredných odborných škôl sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania, neboli vojakmi v činnnej službe a v 3. a 4. ročníku počas štúdia vykonávali základnú vojenskú službu. Krajský súd považoval odôvodnenie správnu žalobou napadnutého rozhodnutia v tejto časti za dostatočné a vyslovil, že nezákonnosť rozhodnutia nezistil.

5. Sťažovateľ podal kasačnú sťažnosť, v ktorej uplatnil podobnú argumentáciu ako v ústavnej sťažnosti. Namietal najmä nezohľadnenie doby štúdia v 1. a 2. ročníku ako zvyhodnenú I. a II. pracovnú kategóriu.

6. O kasačnej sťažnosti sťažovateľa proti tomuto rozsudku krajského súdu rozhodol najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom tak, že ju ako nedôvodnú zamietol podľa § 461 Správneho súdneho poriadku. Najvyšší správny súd v odôvodnení zrekapituloval získané doby poistenia, objasnil spôsob výpočtu starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení aj podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Uviedol, že súčasťou listín predložených sťažovateľom k jeho žiadosti o priznanie starobného dôchodku nebolo ani v správnom konaní ani v súdnom konaní potvrdenie o návšteve konkrétnej strednej vojenskej školy. Sťažovateľ zastúpený advokátom v súdnom konaní predložil listiny, ktoré sa netýkajú priamo sťažovateľa, ale iných osôb. Najvyšší správny súd poukázal na rozhodnutie sp. zn. 7So/29/2018 (žalobcom bol právny zástupca sťažovateľa, pozn.), z ktorého vyplýva, že zaradenie doby služby vojaka do I. a II. kategórie funkcií je vo výlučnej kompetencii Ministerstva obrany Slovenskej republiky, ktoré zodpovedá za údaje, ktoré poskytne Sociálnej poisťovni a ktoré sú pre ňu pri rozhodovaní o dávkach starobného dôchodku záväzné. Správny orgán nepochybil, keď dobu štúdia v 1. a 2. ročníku strednej vojenskej školy (až do zloženia vojenskej prisahy) nehodnotil v I. kategórii funkcií. Poukázal na to, že ministerstvo obrany potvrdilo uvedené obdobie v III. pracovnej kategórii. Ďalšie námietky týkajúce sa porušovania ľudských práv študentov stredných vojenských škôl vyhodnotil najvyšší správny súd ako nespôsobilé zvrátiť vecnú správnosť preskúmaného rozhodnutia s poukazom na osobitnú úpravu rehabilitačných zákonov (nesprávne uvedený pojem reštitučné, pozn.), ktorých účelom bola náprava krívd spred roka 1990.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Proti obom rozsudkom podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej rozsiahol popisuje štúdium na strednej vojenskej škole, počas ktorého boli podľa tvrdenia sťažovateľa porušované jeho základné práva a slobody, keď musel vykonávať ako neplnoletý vojenské povinnosti. Sťažovateľ požaduje, aby bolo obdobie jeho štúdia v 1. a 2. ročníku hodnotené podobne ako výkon základnej vojenskej služby v pomocných technických práporoch alebo v táboroch nútených prác v období 1948 – 1954, ktoré boli upravené osobitnými zákonmi o mimosúdnej rehabilitácii.

8. Napadnutému rozsudku najvyššieho správneho súdu sťažovateľ vyčíta najmä nezaradenie doby štúdia na strednej vojenskej škole do I. a II. kategórie funkcií, čo považuje za nesprávne právne posúdenie veci na diskriminačnom základe. Zároveň namieta porušenie svojho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, pretože na svoju argumentáciu nedostal dostatočnú odpoveď. Sťažovateľ pripojil k ústavnej sťažnosti (okrem iného) vyjadrenie ministerstva obrany z 15. októbra 2013, z ktorého vyplýva, že činnosť, ktorú vykonával žiak strednej vojenskej služby pred nástupom na základnú vojenskú službu nebola výkonom vojenskej služby, ktorá je zaradená do I. alebo II. pracovnej kategórie. Sťažovateľ pripojil k ústavnej sťažnosti rôzne vojenské záznamy rôznych osôb, ani jeden z nich sa nevzťahoval konkrétne na osobu sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

A. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu:

9. Sťažovateľ bol oprávnený proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať kasačnú sťažnosť, čo aj využil. Kasačná sťažnosť predstavovala účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší správny súd poskytoval súdnu ochranu jeho základným právam i právam zaručeným dohovorom, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v sťažnosti doručenej ústavnému súdu. Je tak naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

B. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa rozsudkom najvyššieho správneho súdu:

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu, ktorým bola zamietnutá kasačná sťažnosť sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ namieta nesprávne právne hodnotenie v podobe nezhodnotenia doby štúdia na strednej vojenskej škole ako činnosti v I. a II. pracovnej kategórii a arbitrárnosť napadnutého rozsudku.

11. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody ústavne relevantnej intenzity.

12. Ústavný súd pripomína, že nie je skutkovým súdom, resp. súdom tretej inštancie, ktorý by preskúmaval skutkové a právne závery všeobecných súdov. Námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku najvyššieho správneho súdu sa vo svojej podstate prekrývajú s námietkami už uplatnenými v kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu.

13. Ústavný súd sa v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti oboznámil s napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu (v spojení s predchádzajúcim rozsudkom krajského súdu), aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi označených práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta. Uvedený prieskum vykonal ústavný súd v medziach svojich právomocí, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu a ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú najvyšší správny súd vo veci aplikoval.

14. Najvyšší správny súd posúdil vec sťažovateľa a s dostatočne jasným a zrozumiteľným odôvodnením potvrdil závery krajského súdu v tom zmysle, že namietané obdobie nie je možné hodnotiť ako činnosti zaradené do I. a II. pracovnej kategórie. Pri tomto hodnotení všeobecné súdy, ako aj správne orgány vychádzali zo zaradenia rôznych činností do preferovaných kategórií vykonaného kompetentným ministerstvom. Namietané porušovanie ľudských práv študentov stredných vojenských škôl za komunistického režimu nebolo predmetom zákonov o mimosúdnych rehabilitáciách, ktoré by utrpenú ujmu považovali za potrebné odčiniť osobitnými zvýhodneniami pri dôchodkovom zabezpečení. Najvyšší správny súd vec sťažovateľa posúdil v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou a jeho odôvodnenie nevykazuje znaky arbitrárnosti.

15. Nad rámec uvedeného považuje ústavný súd za vhodné doplniť, že nie je bez právneho významu ani skutočnosť, že sťažovateľ nepreukázal žiadnym konkrétnym dôkazom v administratívnom konaní, súdnom konaní ani v konaní pred ústavným súdom, akú strednú odbornú vojenskú školu navštevoval. Nárok konkrétneho subjektu na dávku dôchodkového zabezpečenia a splnenie podmienok na jeho priznanie konkrétnej osobe v zásade nie je možné preukazovať dokumentmi týkajúcimi sa iných osôb.

16. Ústavný súd vzhľadom na uvedené nenašiel v argumentácii sťažovateľa opodstatnenosť. Na jeho argumenty, ktoré uplatnil aj v kasačnej sťažnosti, najvyšší správny súd odpovedal adekvátnym, logickým a ústavne udržateľným spôsobom. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho správneho súdu, ktoré by vytvárali priestor na možnosť vyslovenia porušenia označených základných práv sťažovateľa po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

17. Uvedené závery odôvodňujú, aby ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu